

Strateški plan
J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo
2016.-2020.god.

Sarajevo 2016.

WHO je u Ustavu (1948) definisala zdravlje kao "stanje kompletnog fizičkog, mentalnog i socijalnog blagostanja, a ne nužno odsustvo bolesti ili onesposobljenja", a javno zdravstvo kao (WHO 1999)" nauka i umjetnost prevencije bolesti, produžavanja života i unapređenja zdravlja putem organizovanih napora zajednice"

Iako zdravlje, prije svega, ima ličnu vrijednost, veoma je značajan utjecaj radne i životne sredine i uslova, koji su praktički izvan kontrole pojedinca, a pod uticajem društva i njegove organizacije, uz liderstvo javno zdravstvenih profesionalaca, koji su odgovorni za stvaranje uslova, jer ... što je zdraviji izbor, to je lakši odabir....

" Javno zdravstvo je nauka i umijeće sprječavanja bolesti, produženje života i unapređenje fizičkog zdravlja i uspješnosti putem organizovanih napora zajednice u sanaciji okoline, suzbijanja zaraze u zajednici, odgoju pojedinaca na načelima lične higijene, organizaciji medicinske i sestrinske službe za ranu dijagnozu i preventivno liječenje bolesti, te razvoj društvenog mehanizma koji će osigurati svakom pojedincu u zajednici životni standard neophodan za održavanje života" .

Osnovne funkcije javnog zdravstva su:

- Praćenje zdravstvenog stanja stanovništva,
- Monitoring, istraživanje i evaluacija zdravstvenih problema i rizika za zdravlje,
- Informisanje, edukacija i osposobljavanje ljudi za brigu o sopstvenom zdravlju,
- Mobilizacija partnerstva u zajednici za identifikaciju i rješavanje zdravstvenih problema,
- Razvoj politika i strategija koje podržavaju zdravlje u zajednici,
- Jačanje zakonodavstva i regulative koja štiti zdravlje i obezbjeđuje sigurnost građana,
- Osiguranje dostupne zdravstvene zaštite,
- Osiguranje kompetentnih ljudskih resursa na svim nivoima zdravstvene zaštite,
- Evaluacija efikasnosti, dostupnosti i kvalitete zdravstvenih usluga,

- Istraživanja novih pristupa i inovativnih rješenja za zdravstvene problem zajednice.

Koncept javnog zdravstva je:

- Zdravlje u svim politikama koje se ostvaruje primjenom principa očuvanja i unapređenja zdravlja prilikom utvrđivanja sektorskih politika,
- Jačanje građanske inicijative u oblasti javnog zdravstva-koja se ostvaruje povećanjem svijesti o značaju brige o sopstvenom zdravlju i zastupanju zdravlja
- Usmjerenost na stanovništvo kao cjelinu i na pojedine društvene grupe-koje se ostvaruje sprovođenjem mjera za unapređenje zdravlja i prevenciji bolesti, kako stanovništva u cjelini tako i pojedinih društvenih grupa,
- Međusektorska saradnja , multidisciplinarni i interdisciplinarni pristup očuvanju i unapređenju zdravlja-koje se ostvaruje stalnim unapređivanjem saradnje zdravstvenih ustanova koje obavljaju djelatnost u oblasti javnog zdravstva sa ostalim učesnicima u javnom zdravstvu,
- Ekonomičnost i efikasnost u javnom zdravstvu-koji se ostvaruje postizanjem najboljih mogućih rezultata u odnosu na raspoloživa finansijska sredstva, odnosno postizanjem najvećeg mogućeg nivoa zdravlja uz najniži utrošak sredstava,
- Naučna zasnovanost-koja podrazumijeva da se djelatnost javnog zdravstva zasniva na naučno dokazanim i provjerenim metodama i postupcima koji se koriste radi unapređenja i očuvanja zdravlja stanovništva.

Javno zdravstvo ima mnogo polja djelovanja. Najčešće se dijeli na sljedeća polja ili kategorije:

- epidemiologija zaraznih i nezaraznih bolesti,
- zdravlje okoline (higijena),
- društveno i bihevioralno zdravlje (socijalna medicina), i
- zdravstvena statistike.

Ove aktivnosti podrazumijevaju postavljanje i nadzor standarda u široj zajednici (npr.zdravstvena briga, okolina) u cilju obezbjeđenja sigurnog i zdravog okruženja, operativnih programa za podršku zdravog načina života, identificiranje i odgovor na prijetnje javnom zdravlju (npr.epidemije, terorizam, novonastali zdravstveni problemi), osiguranje dostupnosti usluga zdravstvene zaštite i prevenciju i kontrolu zdravstvenih problema.

Javno zdravstvo je zajednička odgovornost vlade, zdravstvenog sistema, zaposlenika, medija, naučnih institucija, privatnog sektora i dobrovoljaca kao i zajednice u cjelini i predstavlja širok okvir funkcionisanja zdravstvenog sistema.

Način rada i pristup javnog zdravstva razlikuje se od načina rada u drugim medicinskim granama. Te razlike su prikazane na tabeli 1.

	Javno zdravstvo	Porodična/obiteljska medicina	Klinička medicina
Ko postavlja zahtjev?	Politika, stručnjaci	Pacijent, porodica, ljekar	Pacijent, porodica, drugi ljekari
Ko koristi zaštitu?	Vunerabilni, izabrani, pozvani	Svi	Probrani
Mjere zaštite	Unapređenje zdravlja, preventive, socijana zaštita	Sveobuhvatne (liječenje, sprječavanje, socijalne mjere)	Klinička dijagnostika, specijalističko liječenje
Način djelovanja	Društvena masovna akcija	Rad sa pojedincem, porodicom i skupinom u zajednici	Rad sa pojedincem u instituciji
Gledanje/pristup na pojave	Mehaničko, funkcionalističko Bihevioralni i socio-okolinski model	Bio-psiho socijalni model	Jednostrano pretežno bio-medicinsko
Trajanje intervencije	Kratko, kampanjsko/kontinuirano	Longitudinalno	Kratko, epizodno

Izvor: Ž.Jakšić, 2002.

Tabela 1. Razlike u načinu rada i pristupu rješavanja zdravstvenih problema i zaštite u javnom zdravstvu, porodičnoj/obiteljskoj medicini i kliničkoj medicini

J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo je zdravstvena ustanova kojoj je glavni sadržaj rada javnozdravstvena djelatnost što znači da kroz prevenciju bolesti i promociju zdravlja brine o zdravlju naroda, a ne pojedinca.

Djelatnost Zavoda za javno zdravstva Kantona Sarajevo definisana je Zakonom o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10), članom 119. Prema ovom članu Zavod za javno zdravstvo kantona je zdravstvena ustanova koja obavlja javnozdravstvenu djelatnost za područje kantona i obavlja sljedeće poslove:

- predlaže programe zdravstvene zaštite iz djelokruga svog rada;
- provodi zdravstveno statistička istraživanja u svrhu praćenja, procjene i analize zdravstvenog stanja stanovništva, kao i organizacije i rada zdravstvenih ustanova za područje kantona;
- prati, ocjenjuje i analizira zdravstveno stanje stanovništva, kao i organizaciju i rad zdravstvenih ustanova na području kantona;
- planira, organizuje i provodi aktivnosti promocije zdravlja i zdravstvenog vaspitanja stanovništva;
- učestvuje u planiranju, predlaganju i provođenju mjera za sprečavanje, rano otkrivanje i suzbijanje hroničnih masovnih bolesti, uključujući i bolesti ovisnosti;
- prati, analizira i ocjenjuje uticaj okoline i hrane na zdravstveno stanje stanovništva na području kantona, te predlaže mjere za unapređenje stanja u oblasti;
- provodi preventivno vaspitne mjere zdravstvene zaštite u osnovnim i srednjim školama, kao i fakultetima za područje kantona;
- koordiniše, usklađuje i stručno povezuje rad zdravstvenih ustanova za područje kantona;
- kontinuirano provodi mjere higijensko-epidemiološke zaštite i nadzora sa epidemiološkom analizom stanja na području kantona i provodi protivepidemijske mjere, te nadzire provođenje obaveznih imunizacija;
- obavlja raspodjelu obaveznih vakcina zdravstvenim ustanovama na primarnom nivou zdravstvene zaštite na području kantona,
- nadzire provođenje mjera dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije, te provodi preventivne i protivepidemijske postupke dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije za područje kantona;

- obavlja sanitarnu hemijsku i sanitarnu mikrobiološku dijagnostičku djelatnost;
- učestvuje u izradi i provođenju pojedinih programa zdravstvene zaštite u vanrednim prilikama;
- stručno-metodološki nadzire i usmjerava rad higijensko-epidemioloških službi na području kantona;
- saraduje sa drugim zdravstvenim ustanovama na području kantona, kao i sa nadležnim organima lokalne samouprave i drugim ustanovama i organizacijama od značaja za unapređenje javnog zdravlja.

Zavod za javno zdravstvo kantona, može obavljati i sljedeće poslove:

- planira, organizuje i provodi djelatnost kontinuirane medicinske edukacije i kontinuiranog profesionalnog razvoja u sektoru zdravstva;
- izrađuje, implementira i evaluira projekte u oblasti zdravstva i zdravstvene zaštite;
- provodi obuku zaposlenih za sticanje osnovnih znanja o higijeni životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe, kao i ličnoj higijeni lica koja rade u proizvodnji i prometu životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe;
- obavlja hemijske, bakteriološke, serološke, toksikološke i virusološke preglede i ispitivanja u vezi sa proizvodnjom i prometom životnih namirnica, vode, vazduha i predmeta opšte upotrebe, kao i preglede u vezi sa dijagnostikom zaraznih i nezaraznih bolesti;
- ispituje zdravstvenu ispravnost vode za piće, vode za dijalizu, vode za rekreaciju, površinske i otpadne vode, stanje vodoopskrbe, te zdravstvenu ispravnost životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe;
- provodi mjere dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije;
- predlaže i provodi aktivnosti na unapređenju sistema zdravstvene bezbjednosti proizvodnje i prometa životnih namirnica, vode i predmeta opšte upotrebe u cilju smanjenja rizika od obolijevanja i drugih štetnih posljedica po zdravlje,
- vrši zdravstveni nadzor nad kliconošama, zaposlenim i drugim licima u skladu sa propisima o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti;
- daje stručno mišljenje o opravdanosti osnivanja, proširenja, promjene ili prestanka rada zdravstvene ustanove u skladu sa čl. 56., 58. i 60. ovog zakona;
- vrši sanitarne preglede zaposlenih koji se obavezno provode radi zaštite stanovništva od zaraznih bolesti, zaštite potrošača, odnosno korisnika;
- učestvuju u provođenju vanjske provjere kvaliteta stručnog rada u drugim zdravstvenim ustanovama i privatnoj praksi;
- bavi se izdavanjem raznih oblika publikacija iz djelokruga svog rada;
- obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom.

II

SWOT analiza

<p style="text-align: center;">Snaga</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pružanje usluge primarnog i sekundarnog nivoa zdravstvene zaštite te visok kvalitet tih usluga - Razvijena mreža javnih zdravstvenih ustanova na području KS - Usvojena strategija razvoja zdravstva FBiH 2014-2020.god. - Obuhvaćenost stanovništva zdravstvenom zaštitom je velika - Postoji Zavod Zdravstvenog osiguranja KS - Postoji obaveza izvještavanja prema ZZJKS iz zdravstvenih ustanova sa područja KS (Zakon o evidencijama u oblasti zdravstva, Plan provođenja statističkog istraživanja od interesa za FBiH) - Dobro educiran zdravstveni kadar - Kontinuirani process akreditacije, posjedovanje certifikata za system upravljanja prema ISO 9001:9008 i BAS EN ISO 17025 - Akreditiran VCCT centar –AKAZ. - U toku je proces sertifikacije i akreditacije Zavoda za javno zdravstva preko Agencije za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu - Zadovoljni korisnici usluga - Tradicija i iskustvo - Nastavna baza visokoškolskih ustanova. 	<p style="text-align: center;">Slabost</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dominacija liječenja u odnosu na preventivno-promotivni rad - Nedovoljna zdravstvena pismenost stanovništva - Ograničenja u društvenim resursima. - Nedovoljna edukacija na području procjene rizika i korištenje savremenih IKT (informacione komunikacione tehnologije) - Nedostatna obuhvaćenost postojećih izvora podataka iz privatnih zdravstvenih ustanova - Neuvezanost podataka o okolišu sa podacima o zdravlju stanovništva. - Nedostatak određenog broja zaposlenika specifičnih profila - Povremena senzacionalistička pisanja medija o zdravlju - Nerazvijen IS interoperabilan sa onim iz drugih resora. - Nemogućnost obuhvata svih postojećih podataka zbog neuvezanosti IS - Manjak IKT resursa i stručnjaka
Prilike	Prijetnje

<ul style="list-style-type: none"> - Jačanje liderske uloge Zavoda za javno zdravstvo na području Kantona kroz reformske procese i legislative - Jačanje saradnje sa Ministarstvom zdravstva KS - Jačanje saradnje sa ZZJZ Federacije BiH - Inicijative i uticaj na donosiocce odluka u zdravstvu - Razvoj IKT i umrežavanje sa ZZOKS - Aktivno učešće u donošenju legislative iz oblasti zdravstva i javnog-zdravstva - Jačanje saradnje sa Ministarstvom obrazovanja i sa obrazovnim institucijama - Jačanje saradnje javnog zdravstva sa drugim resorima, NVO, lokalna zajednica i dr. - Korištenje sredstava iz međunarodnih fondova samostalno ili u saradnji sa drugim institucijama i ustanovama 	<ul style="list-style-type: none"> - Demografske promjene(depopulacija stanovništva, starenje populacije, postojeće migracije stanovništva i dr..) - Epidemiološke promjene (pojava novih bolesti, porast nezazaznih hroničnih bolesti) - Riziko faktori iz okoline kao sve veće prijetnje za zdravlje (voda, vazduh, otpad, mine i sl.) - Povećanje potražnje za medicinskom njegom i uslugama socijalne zaštite, - Politička i socio-ekonomska nestabilnost - Neusklađenost i nedostatak pojedinih zakonskih I podzakonskih akata - Nerazumijevanje značaja javnog zdravstva i nedovoljna podrška od strane političkih struktura - Ne postoji Politika i Strategija razvoja zdravstva na području Kantona Sarajevo. Ne postoji Politika i strategija razvoja javnog zdravstva na području Kantona Sarajevo - Nedostatak sredstava i nedovoljna podrška drugih sektora za provođenje promotivno preventivnih aktivnosti - Preuzimanje djelatnosti Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo od strane drugih institucija i sektora - Konkurencija sa privatnim sektorom
--	--

III

MISIJA

Naša misija je očuvanje i unaprjeđenje zdravlja stanovništva putem organizovanih sveobuhvatnih javnozdravstvenih aktivnosti usmjerenih na fizičko i mentalno zdravlje ljudi, očuvanje životne okoline, sprječavanje pojave faktora rizika za nastanak bolesti i povreda na temelju javnozdravstvenih procedura usmjerenih na promociju zdravlja, prevenciju bolesti i poboljšanje kvaliteta života.

IV

VIZIJA

Ostvariti leadersku ulogu u javnom zdravstvu kroz kontinuirani razvoj profesionalnih znanja, vještina i javnozdravstvenih tehnologija, kontinuirano unaprjeđenje kvaliteta svih procesa u organizaciji i radu u cilju permanentnog pružanja visoko kvalitetnih javnozdravstvenih usluga usmjerenih na unaprjeđenje zdravlja i povećanje kvalitete života stanovništva Kantona Sarajevo.

Strateški pravci razvoja zdravstva na području Kantona Sarajevo za period 2006-2015.godine dati su u dokumentu **Strategija razvoja zdravstva na Kantonu Sarajevo za period 2006-2015.godine**, te kroz Operativne i akcijske planove za realizaciju strategije razvoja zdravstva na Kantonu Sarajevo 2006-2015.godine, ali nisu urađeni monitoring i evaluacija za isti, te ne postoje izvještaji o realiziranim aktivnostima iz usvojenih Planova.

Obzirom da za područje Kantona Sarajevo ne postoji Strategija razvoja zdravstva za naredni period, a ne postoji ni Politika ni Strategija javnog zdravstva na području Kantona Sarajevo, ovdje su predstavljena dva dokumenta koja su nam pored Zakona o zdravstvenoj zaštiti poslužili kao putokaz za **Strateški Plan Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo za period 2016-2020.godina**.

1. Strateški plan razvoja zdravstva u Federaciji Bosne i Hercegovine za period 2008-2018.godine, i ima za opšti strateški cilj:

Poboljšati dostupnost, kvalitet i efikasnost zdravstvene zaštite stanovništva vođenog povećanjem solidarnosti i smanjenjem nejednakosti

Povećanje dostupnosti

Osigurati da se zdravstvene usluge i informacije mogu dobiti onda kada i gdje su potrebne. Stoga geografska udaljenost, socioekonomske razlike, kulturne i birokratske prepreke ne bi trebalo da onemoguće dostupnost odgovarajuće zdravstvene zaštite.

Povećanje sigurnosti i kvalitete zdravstvenih usluga

Osigurati kupovinu, razvoj i korištenje usluga i objekata koje zadovoljavaju najviše moguće standarde kvalitete i sigurnosti kroz cijeli zdravstveni sistem. Stoga će osoblje biti adekvatno educirano, usluge usklađene sa potrebama i najboljom praksom, a zgrade i oprema će odgovarati namjeni.

Povećanje efikasnosti

Povećanjem efikasnosti u procesu prikupljanja, raspodjele i upravljanja raspoloživim resursima (finansijskim, ljudskim i tehničkim) postići će se njihova optimalna iskorištenost uz osiguranje kvalitetnije zdravstvene zaštite svim stanovnicima.

S ciljem da se izgradi reformiran sistem zdravstvene zaštite, ostvarivanjem svakog od ovih ciljeva, potrebno je definirati određen broj podciljeva i intervencija. Isti se razmatraju u narednim odjeljcima.

Povećanje solidarnosti

Osigurati da se novac i ostali resursi u sistemu zdravstvene zaštite pravično raspodijele, u skladu sa potrebama. Stoga će rizici biti podijeljeni na adekvatan način, između relativno bogatih i siromašnih, bolesnih i zdravih, a fizički ili ekonomski slabiji neće snositi pretjeran teret.

Smanjenje nejednakosti

Osigurati da se odgovarajuća zdravstvena zaštita pruži onima kojima je potrebna. Stoga relativno bogatstvo, pozicija, orijentacija i ostali vanjski faktori ne bi trebalo da utječu na dostupnost zdravstvenoj zaštiti.

Specifični ciljevi definisani ovim dokumentom su:

Postizanje vizije i općeg cilja će se sprovesti kroz implementaciju specifičnih ciljeva koji direktno utiču na jačanje četiri poluge zdravstvenoga sistema: savjesno upravljanje, zdravstvene usluge, resurse i finansiranje, a to su:

1. jačanje mehanizama neophodnih za uspostavljanje efikasnog i savjesnog upravljanja u zdravstvu
2. usklađivanje zakonodavnog okvira sa reformskim ciljevima i propisima EU
3. jačanje zaštite prava pacijenata i zdravstvenih profesionalaca
4. unapređenje upravljanja zdravstvenim sistemom
5. jačanje primarne zdravstvene zaštite orijentisane ka obitelji i zajednici baziranoj na promociji zdravlja i prevenciji bolesti
6. racionalizacija specijalističko-konsultativne i bolničke zdravstvene zaštite
7. jačanje uloge javnog zdravstva
8. jačanje ljudskih resursa u sistemu zdravstvene zaštite
9. unapređenje farmaceutskog sektora kako bi se osigurala optimalna dostupnost djelotvornim, sigurnim, kvalitetnim i ekonomičnim lijekovima
10. unapređenje upravljanja tehnologijama u zdravstvu
11. unapređenje sistema ugovaranja i plaćanja zdravstvenih usluga

12. udruživanjem rizika, povećanjem solidarnosti - unaprijediti pravičnost u finansiranju zdravstvene zaštite

13. povećanje obuhvata stanovništva zdravstvenim osiguranje

2. Zdravlje 2020-nova strategija zdravlja Evropskog ureda WHO.

Strategija «Zdravlje za sve do 2020.godine» (Zdravlje 2020.) Evropskog ureda WHO, predstavlja evropski okvir za oblikovanje zdravstvene politike kojim se podržavaju aktivnosti saradnje između različitih sektora vlade i društva sa ciljem dostizanja boljeg zdravlja i blagostanja u zemljama članicama. Dokument se zasniva na vrijednostima koji promiče Ustav WHO: osnovno pravo svakog čovjeka na najveći standard zdravlja, bez obzira na etničku pripadnost, spol, starost, društveni položaj i platežnu moć. Također su važni i principi pravičnosti, održivosti, kvaliteta, transparentnosti, odgovornosti, kao i pravo na učešće u odlučivanju i dostojanstvo.

Postavljeni ciljevi politike Zdravlje 2020 su:

1. Smanjenje prijevremene smrtnosti u evropskom regionu do 2020.
2. Produženje očekivanog životnog vijeka u evropskom regionu,
3. Smanjenje nejednakosti u zdravlju u evropskom regionu,
4. Pобољшanje blagostanja stanovništva evropskog regiona,
5. Obezbeđivanje univerzalnog obuhvata i prava na najviši nivo zdravlja koji može da se dostigne,
6. Određivanje nacionalnih opštih i posebnih ciljeva u vezi sa zdravljem u državama članicama

Dokument «Zdravlje 2020» navodi četiri prioritetna područja djelovanja:

- **Ulaganje u zdravlje tokom cjelokupnog života ljudi i jačanje ljudi,**
- **Izazovi vezani uz vodeće nezarazne i zarazne bolesti,**
- **Jačanje sistema zdravstva okrenutog ljudima(novonastalim zdravstvenim potrebama), jačanje javnozdravstvenih kapaciteta,**

- jačanje nadzora i spremnosti na odgovor u slučaju incidenata i katastrofa,**
- **Jačanje otpornosti zajednica za rješavanje problema uzrokovanih naglim i negativnim promjenama u okruženju i stvaranje fizičkog i socijalnog okruženja koji vodi ka zdravlju.**

Ulaganje u zdravlje tokom cjelokupnog života i jačanje ljudi za posljedicu ima produženje zdravog očekivanog životnog vijeka i dugovječnost, te uključuje programe promocije zdravlja u okruženju gdje ljudi žive, školuju se, rade ili stare. Programi za unapređenje zdravlja zasnivaju se na principima angažovanja i osnaživanja pružanja stvarne koristi. Oni obuhvataju: stvaranje boljih uslova za zdravlje, poboljšanje zdravstvene pismenosti, podržavanje nezavisnog života i obezbjeđivanje da zdraviji izbor bude lakši izbor. Poseban značaj imaju programi ciljani na djecu, mlade, starije građane, zdrava hrana i prehrana tokom života, te duševno i reproduktivno zdravlje (Svaki četvrti čovjek u evropskom regionu ima neku vrstu problema sa mentalnim zdravljem).

Izazovi vezani uz vodeće nezarazne i zarazne bolesti - obje vrste zahtijevaju intersektorske strategije i intervencije namijenjene spječavanju ovih bolesti. Podrazumijeva aktivnosti na povećanje informacionog kapaciteta kroz umrežavanje i razmjenu baze informacija i kapaciteta za nadzor nad zaraznim bolestima, dostizanje i održavanje preporučenog obuhvata imunizacije za prevenciju bolesti koje mogu da se spriječe vakcinacijom, potpuna kontrola bolesti kao što su TBC i HIV i dr. Neophodna je dostupnost sistema zdravstvene zaštite za sve ljude.

Jačanje sistema zdravstva okrenutog ljudima, jačanje javnozdravstvenih kapaciteta i spremnosti za vanredne situacije, nadzor i reagovanje - za postizanje visokokvalitetne njege i poboljšanih zdravstvenih ishoda. Zdravstveni sistem treba da se prilagodi promjenama potrebe populacije (demografske promjene, izazovi mentalnog zdravlja, hronične bolesti i stanja povezana sa starenjem). U tom pravcu neophodno je preusmjeravanje sistema zdravstvene zaštite kako bi prioritet bio dat prevenciji bolesti, unapređenju kvaliteta i integrisanja, obezbjeđenju neprekidne zdravstvene zaštite i premještanju zdravstvene zaštite što bliže mjestu stanovanja, a da istovremeno bude i bezbjedna i isplativa. Politika Zdravlje 2020 ostaje posvećena pristupu primarne zdravstvene zaštite kao osnove zdravstvenih sistema u 21. vijeku. Za dostizanje boljih ishoda u zdravstvu potrebno je jačati funkcije i kapacitete javnog zdravstva. Revitalizacija javnog zdravstva i transformacija pruženih usluga je moguća kroz reformu edukacije i obuke zdravstvenih radnika (vještine usmjerene na timski rad, pružanje usluga kućne njege i dugoročne njege i dr.), te jačanje veza između zdravstvenog i drugih sektora. Neophodan je međusektorski i prekogranični pristup za vanredne situacije u javnom zdravstvu kako bi se efikasno upravljalo svim aspektima vanrednih situacija i humanitarnih katastrofa koje su povezane sa zdravljem.

Jačanje otpornosti zajednica i stvaranje sredina koje pružaju podršku predstavljaju ključni faktor za zaštitu i unapređenje zdravlja i blagostanja, kako na individualnom nivou, tako i na nivou zajednice. Šanse da ljudi budu zdravi su usko povezane sa reakcijom zajednice na nove ili neželjene situacije, na socijalne ili ekonomske promjene i promjene životne sredine, koje će voditi ka poboljšanju zdravlja. Upravljanje za zdravlje promoviše zajedničku akciju zdravstvenog i nezdravstvenog sektora javnih i privatnih aktera i građana za zajednički interes.

VI

Naprijed navedeni dokumenti kao i analiza situacije javnog-zdravstva na području Kantona Sarajevo koja je data kroz SWOT analizu, su poslužili Zavodu za javno zdravstvo kao osnova za odabir prioriternih ciljeva za petogodišnji period (2016.-2020.god.).

Cilj 1: Jačanje kapaciteta Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo

Podciljevi:

- Jačanje i razvoj ljudskih resursa
- Proširenje prostornih kapaciteta
- Nabavka savremene opreme i redovno održavanje iste
- Praćenje i unapređenje sigurnosti na radnom mjestu
- Održavanje i unapređenja postignutog kvaliteta procesa kroz standarde ISO 9001 i 17025, te završetak akreditacije i sertifikacije za standarde za Zavode za javno zdravstvo u kontekstu novog javnog zdravstva, preko AKAZ-a
- Unapređenje u realizaciji unutrašnjeg nadzora u Zavodu, donošenjem i realizacijom neophodnih akata

Cilj 2: Jačanje vodeće uloge Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo u Kantonu, putem preuzimanja inicijative i aktivnog djelovanja kako na donosiocima odluka i politika, tako i na struku i širu društvenu zajednicu i stanovništvo Kantona Sarajevo.

Podciljevi:

- Jačanje saradnje sa Ministarstvom zdravstva Kantona Sarajevo, Vladom Kantona Sarajevo i Skupštinom Kantona Sarajevo
- Jačanje saradnje sa ZZJZ Federacije BiH

- Jačanje saradnje sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo i drugim zdravstvenim ustanovama na području Kantona
- Jačanje saradnje sa Kantonalnom upravom za inspeksijske poslove
- Jačanje saradnje sa obrazovnim institucijama, NVO, lokalnom zajednicom
- Stvaranje partnerskih odnosa sa medijima
- Razvoj zdravstvene komponente sistema sa planovima i koordinacijom djelovanja Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo u slučaju događaja koji zahtijevaju hitnu javno-zdravstvenu akciju
- Promocija zdravlja i prevencija bolesti, definisanje i upravljenje promotivnim i preventivnim aktivnostima

Cilj 3: Informatizacija javnozdravstvenog sistema

Podciljevi:

- Uspostaviti laboratorijski modul (LIS) u Zavodu koji će omogućiti komunikaciju AIS-a (ambulantni informacioni sistem) i BIS-a (bolnički informacioni sistem) sa laboratorijem
- Uspostaviti integraciju informacijskih sistema sa Federalnim zavodom za javno zdravstvo i svim zdravstvenim ustanovama na području Kantona Sarajevo u cilju uspostavljanja i povezivanja Registara u zdravstvu i objedinjavanja podataka
- Uspostavljanje uvezanog informacionog sistema sa Zavodom zdravstvenog osiguranja za praćenje zdravstvene statistike, te za analizu podataka i izradu različitih vrsta izvještaja
- Funkcionalno unapređenje i modernizacija postojećih te razvoj novih softverskih sistema i aplikacija u zdravstvu

VII

Cilj 1: Jačanje kapaciteta Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo

Aktivnosti, rokovi, izvršitelji:

- Zdravstveni radnici su najvažniji i najveći resurs Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo i većina mjera u okviru predloženih ciljeva treba da direktno ili indirektno utiče na unapređenje rada zdravstvenih radnika i poboljšanje njihovog položaja, kako bi se ostvario što veći stepen kvaliteta pruženih usluga i ostvarila odgovarajuća zdravstvena zaštita za stanovništvo Kantona Sarajevo. Neophodno je napraviti Plan razvoja ljudskih resursa za Zavod. Nastaviti sa stalnim unapređenjem procesa zaštite zdravlja i sigurnosti zaposlenih u Zavodu, kao i podrškom i omogućavanjem ostvarivanja viših nivoa obrazovanja za sve uposlenike Zavoda; 2016, kontinuirano do 2020.

Izvršitelji: J.U. Zavod za javno zdravstvo KS

- J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo je smješten u objektu OJ Dom zdravlja Ilidža JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo u ulici Mustafe Pintola broj 1/3. Pored ovog prostora Zavod za javno zdravstvo ima prostor na lokalitetu u ulici Avdage Šahinagića br.10 i na 5 lokaliteta u JUDZKS. Stanje sa prostorom i opremom je zadovoljavajuće, ali zbog djelatnosti koju Zavod obavlja, kao i zbog sve većeg razvoja tehnoloških procesa, moderne laboratorijske opreme koja zahtijeva određene prostorne uslove i povećanje broja usluga, iskazuje se neophodnost za dodatnim prostorom za Zavod. U narednom periodu potrebno je pored nabavke nove opreme, osigurati redovno održavanje postojeće, te nastaviti sa odgovornim ponašanjem prilikom upotrebe i korištenja iste.; 2016-2020, kontinuirano

Izvršitelji: Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo, J.U. Zavod za javno zdravstvo KS, Vlada KS

- J.U.Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo je prva zdravstvena ustanova na području Kantona Sarajevo koji je razvio i uveo sistem upravljanja kvalitetom prema standardu ISO 9001:2008 ISO, te sistem kvaliteta 17025 za laboratorije. VCCT centar Zavoda je akreditiran od strane AKAZ-a, a u toku je proces sertifikacije i akreditacije Zavoda za Javno zdravstvo u kontekstu novog javnog zdravstva, preko AKAZ-a. Sve ovo govori o visoko kvalitetnom i kontrolisanom radu Zavoda. Zavod treba da nastavi sa održavanjem i stalnim unapređenjem

postignutog kvaliteta, koje podrazumijeva i prati sigurnost na radu kao i unapređenje u realizaciju unutrašnjeg nadzora u Zavodu, a donošenjem i realizacijom neophodnih akata; kontinuirano 2016.-2020.

Izvršitelji: J.U. Zavod za javno zdravstvo KS, Vlada KS, AKAZ, Ovlaštene agencije za certifikaciju i uvođenje sistema upravljanja kvalitetom.

Cilj 2: Jačanje vodeće uloge Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo u Kantonu, putem preuzimanja inicijative i aktivnog djelovanja kako na donosiocima odluka i politika, tako i na struku i širu društvenu zajednicu i stanovništvo Kantona Sarajevo.

Aktivnosti, rokovi, izvršitelji:

- Jedna od slabosti zdravstvenog Sistema na području KS, ali i FBiH je neusklađenost postojećih zakonskih i podzakonskih akata, nedostataka određenih provedbenih propisa regulisanih Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, zaustavljanja različitih procesa radi nadležnosti drugih, neimplementiranje istih i sl., što vodi do nemogućnosti operativnog djelovanja i rada. Zavod treba da preuzme vodeću ulogu na području Kantona Sarajevo u smislu inicijative, upita, prijedloga i sl. prema nadležnim institucijama za rješavanje problema i nedostataka, da kontinuirano podsjeća na obaveze i odgovornosti, te da aktivno učestvuje u rješavanju istih. Ovakav proaktivan rad trebalo bi da rezultira definisanjem i usvajanjem neophodnih dokumenata, što bi pokrenulo određene procese, (npr. uspostavljanje funkcionalnih populacionih Registara) i osigurao bi se veći kvalitet u zdravstvu. Neophodna je kontinuirana i jača saradnja sa Vladom KS, Ministarstvom zdravstva, ZZJZ Federacije BiH, Zavodom zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo te Kantonalnom upravom za inspeksijske poslove.
- Zavod treba da radi na razvijanju i jačanju već postojećih partnerskih odnosa i sa zdravstvenim ustanovama na području Kantona, NVO, lokalnom zajednicom, putem potpisivanja Protokola o saradnji. Ovim bi se unaprijedile i definisale aktivnosti, informacije, dostupnost resursa, te unaprijedile aktivnosti Zavoda u okviru svoje djelatnosti, a naročito u preventivno-promotivnim aktivnostima i u slučaju događaja koji zahtijevaju hitnu javno-zdravstvenu akciju.
- Prevencija faktora rizika za hronične masovne nezarazne bolesti, što podrazumijeva izradu i razvijanje preventivno-promotivnih programa (usmjereni na određene populacione ili zdravstvene probleme) u cilju redukcije faktora rizika i prihvatanje zdravog stila života. Razvijati preventivno-promotivne aktivnosti za

bolju informiranost, veći nivo znanja i jačanje svijesti u općoj populaciji o značaju zdravih stilova života putem medija.(pravilne ishrane i tjelesne aktivnosti, prevenciju i suzbijanje pušenja i zloupotrebe alkohola, std-a, prevencija karijesa i dr.). Jačati partnerske odnose i intersektorsku saradnju kako bi se uspješno definisale i upravljalo preventivnim i promotivnim aktivnostima.

- Istraživanja i aktivno učešće u Programima za unapređenje i očuvanje zdravlja stanovništva (programi koji se tiču zdravlja djece i mladih, žena, mentalnog zdravlja, traumatizma, sprječavanja i suzbijanja zaraznih bolesti i dr.)
- Nastaviti sa mjerama za unapređenje i zaštitu životne sredine u KS, kroz pojačanje hemijskih, mikrobioloških i ostalih analiza, hrane, vode, zraka i predmeta opće upotrebe. Uraditi baze podataka o faktorima životne sredine i procjenom njihovog uticaja na zdravlje.

2016.-2020.Kontinirano

Izvršitelji: Vlada Kantona Sarajevo, Ministarstvo zdravstva KS, FMZ, ZZJZFBiH, ZZOKS, MUP KS, Kantonalna uprava za inspekcijske poslove, Obrazovne ustanove, NVO, Javna komunalna preduzeća, nadležni organima lokalne samouprave i druge ustanove i organizacije od značaja za unapređenje zdravlja stanovništva .

Cilj 3: Informatizacija javnozdravstvenog sistema

Aktivnosti, rokovi, izvršitelji:

- Zadatak zdravstvenog informacionog sistema je da integriše sve podatke koji cirkuliraju u zdravstvenom sistemu, te da osigura dostupnost tih podataka ovlaštenim subjektima poštujući visok stepen sigurnosti istih. Informatizacija je jedan od najvažnijih segmenata reforme zdravstva Kantona Sarajevo koji je započeo 2012. godine. U ovom trenutku integralni sistem i njegove različite komponente svakodnevno koristi 2.500 zdravstvenih profesionalaca i to u : JUDZKS, Zavod za zaštitu žena i materinstva, Kliničkom centru Univerziteta u Sarajevu, Općoj bolnici "Prim.dr. Abdulah Nakaš", ugovornim apotekama i Zavodu zdravstvenog osiguranja KS. Ovaj sistem je do sada omogućio ostvarivanje benefita u pogledu smanjenja troškova, pouzdanosti, kontrolisanoj razmjeni i dostupnosti adekvatnih informacija između zdravstvenih profesionalaca, ali i zdravstvenih ustanova, obzirom da svi učesnici pristupaju centralizovanom sistemu , što ga posebno čini upotrebljivim i interoperabilnim.

- U narednom periodu treba raditi na uspostavljanju uvezanog informacionog sistema sa Zavodom zdravstvenog osiguranja u svrhu praćenja zdravstvene statistike, te za analizu podataka i izradu različitih vrsta izvještaja a zajedno raditi na uspostavljanju laboratorijskog modul (LIS) u Zavodu, koji će omogućiti komunikaciju AIS-a i BIS-a sa laboratorijem. Uspostaviti integraciju informacijskih sistema sa Federalnim zavodom za javno zdravstvo i svim zdravstvenim ustanovama na području Kantona Sarajevo u cilju uspostavljanja i povezivanja Registara u zdravstvu i objedinjavanja podataka
- Funkcionalno unapređenje i modernizacija postojećih te razvoj novih softverskih sistema i aplikacija u zdravstvu; Kontinuirano

Izvršitelji: Ministarstvo zdravstva, Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, J.U.Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, JUDZKS i druge zdravstvene ustanove na području KS, Informatički stručnjaci u saradnji sa Zavodom.

VIII

Literatura

- Zakon o zdravstvenoj zaštiti "Sl. Novine FBiH", br. 46/10
- Strateški plan razvoja zdravstva u Federaciji Bosne i Hercegovine za period 2008-2018.godine
- WHO. Health for all in twenty-first century. DokumentA51.5.Geneva WHO, 1998.
- World Health Organization. Health for all targets. The health policy for Europe. European health for all series; No.4, 1-17. Geneva, World Health Organization, 1993
- WHO. Health 2020. A European policy framework and strategy for the 21st century: Copenhagen:WHO, Regional Office for Europe;2013.

	Ime i prezime/radna grupa	Verifikacija (potpis)
Uradio	Dr.med.Seniha Čelik, spec.	
Pregledao/saglasan	Dr. med. Seniha Čelik, spec. Koordinator kvaliteta AKAZ	
Odobrio	Direktor: Direktor: Dr sci. med. Snježana Balta, primarius	Datum usvajanja 16.08.2016.god.